

8-сыныпта «химия» курсының ағылшын тілімен кіріктірудің жоспары

Зерттеу тақырыбы бойынша жұмыс 2019 жылдан бастап 2021 жыл аралығында жүргізілді. Зерттеу жұмысы төрт кезеңді қамтыды: анықтау, теориялық, эксперименттік және қорытынды. Педагогикалық зерттеулерді ұйымдастырған кезде біз М.Е.Бершадскийдің [13], Т.А.Ильинаның [61], И.Я.Каплунович [64], М.Н.Скаткин [133] әдістемелерін негізге алдық. Негізгі теориялық ережелерді нақтылау мақсатында зерттеудің мақсаттарын, пәнін, міндеттерін, гипотезаларын анықтау арқылы бізге зерттеуді шешуге мүмкіндік берді. Сонымен бірге мектепте химияны оқытуда пәнаралық интеграция проблемасының жай-күйіне талдау жасалды. Бізді қызықтыратын проблема бойынша психологиялық, педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді зерттедік, химия мен гуманитарлық цикл пәндерін интеграциялау мәселесі бойынша әдеби дереккөздерге ерекше көңіл бөлінді. Проблеманың қазіргі жағдайын көрсететін мұғалімдердің практикалық тәжірибесі зерттелді. Білім беру үдерісіне қатысушылардың ағылшын тілінде интеграция жағдайында мектепте химияны оқудың әдістемесін құру қажеттілігіне көзқарасы талданды. Педагогикалық эксперименттің әдістемесі жасалды. Бұл кезеңде біз оқытушылармен сұхбаттасуға арналған материалдар, сонымен қатар зерттеу тақырыбы бойынша оқытушылар мен оқушылардың сауалнамаларын дайындадық. Теориялық зерттеулер ақпараттық және ғылыми ізденістердің нәтижелерін ескере отырып, тұжырымдамалық модель жасауға және оқу жұмысын ұйымдастырудың әдістемесінің құрылымы мен мазмұнын ашуға мүмкіндік берді. Ағылшын тілінде интеграция жағдайында химияда тиісті оқу материалдарын дайындап, зерттеу тақырыбын егжей-тегжейлі баяндап, ақырында жұмыс гипотезасын тұжырымдалды. Педагогикалық эксперименттің нұсқалары мектепте жасаған тұжырымдаманы қолдану тиімділігін ашуға арналған болатын. Педагогикалық эксперимент жүргізілді. Мүмкіндік беретін мәліметтер жинақталды. Зерттеудің жұмыс гипотезасын тексеру, талдау жүргізілді және педагогикалық эксперимент нәтижелері талданды. (зерттеу кезеңдерін анықтау, іздеу, қалыптастыру). Соңғы кезеңде зерттеу нәтижелері өңделіп, қорытындыланды, тұжырымдар жасалды. Ұсынылған әдістеменің жүзеге асырылымдығы мен тиімділігін анықтауға мүмкіндік берген эксперименттік зерттеу 2019/20 (анықтау эксперименті) 2020/21 (іздігіру және қалыптастырушы эксперимент) оқу жылдары кезінде жүргізілді. Педагогикалық экспериментке Қызылорда қаласындағы № 23 мектеп-лицей таңдалды. Химия мұғалімі Меңлібаева А. және Төлеева М. Зерттеуге барлығы 8 Б сынып (27 оқушы) 8 Г сынып (24 оқушы) 8 Д сынып (25 оқушы) 76 мектеп оқушылары қатысты, ал әзірленген әдістеме № 23 Ж.Қизатов атындағы мектеп лицейінде 51 оқушының қатысуымен **1** оқу жылы ішінде толық көлемде қолданылды. Шет тілімен интеграция жағдайында мектепте химияны зерттеу әдістемесінің тиімділігін тексеру бойынша педагогикалық эксперимент үш кезеңде өтті: анықтау (біз эксперименттік жұмыстың бұл бөлігін зерттеудің бірінші анықтау кезеңіне

жібердік), іздеу және қалыптастырушы. Кезеңдердің әрқайсысының өзіндік нақты міндеттері болды.

Зерттеудің анықталуы 7-8 сынып оқушыларының химия пәнін оқуға деген қызығушылығы мен ынтасын анықтау үшін пайдаланылды, ол үшін оқушылардың анкетасы мен тестілеуі өткізілді. Бұл кезеңде студенттердің химиялық, лингвистикалық және билингвальды-интегративті білімінің жағдайын диагностикалау да жүргізілді; пәндік, сөйлеу және ақпараттық-коммуникативті дағдылар; екі тілде сөйлесу тәжірибесі. Зерттеу барысында мұғалімдердің бізді қызықтырған тақырыптары бойынша сауалнамалары мен сұхбаттары ұйымдастырылып, жиналған мәліметтер талданды. Анықталған зерттеу нәтижелері қарастырылып отырған проблеманың өзектілігін растады. Іздеу эксперименті барысында химия пәнінен әр түрлі оқу жұмысының формалары шет тілімен интеграция жағдайында тексерілді, интеграцияланған сабақтарды және химиядан сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру ерекшеліктері әр түрлі профильдегі сыныптарда ағылшын тілімен интеграция жағдайында нақтыланды.

Іздестіру эксперименті химияны оқуға деген мотивацияны және химия пәні бойынша оқушылардың ақпараттық-коммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру деңгейін арттыру үшін әзірленген әдістемені қолданудың жүзеге асуы мен тиімділігіне көз жеткізуге мүмкіндік берді. Осы кезеңде біз ұсынған химия пәні бойынша оқу жұмысының барлық түрлері ағылшын тілін тереңдетіп оқытатын сыныптарда тиімді екендігі анықталды; қалған эксперимент алаңдарында жеке және топтық жұмыстарға назар аудару керек. Ағылшын тілінің коммуникативті мүмкіндіктерін қолдана отырып химиядан сыныптан тыс жұмыс формаларыда ұйымдастырылды.

Қалыптастырушы эксперимент ағылшын тілін интеграциялау жағдайында химияны оқу әдістерін білім беру практикасына жүйелі түрде енгізу үшін қолданылды. Нәтижелерді өңдеу үшін дамыған тұжырымдамалық модельге сәйкес ұйымдастырылған және жүргізілген педагогикалық эксперимент, біз қолданылған әдіснаманың тиімділігі критерийлерін анықтадық және оларды бағалау мен өлшеу әдістеріне жүгіндік.

2.2. Қызылорда облысындағы мектептердегі CLIL технологиясы бойынша өтілетін химия пәнінің жай-күйін зерттеу

Педагогикалық интеграцияның, атап айтқанда химия мен шет тілінің интеграциясы проблемаларының өзектілігі мен пысықталуын анықтау үшін мектепте оқытудың қазіргі заманғы тәжірибесінде біз мұғалімдерге арналған сауалнама жасадық. Сауалнамаға негізінен шет тілін тереңдетіп оқытатын мектептерде және лингвистикалық профильдегі сыныптарда жұмыс істейтін Қызылорда облысындағы жаратылыстану циклінің 40 мұғалімі қатысты. Төменде біз жасаған сауалнаманың сұрақтары келтірілген. Педагогикалық интеграция мәселесі бойынша жаратылыстану циклінің оқытушыларына сұрақ қоюға арналған сұрақтар тізімі:

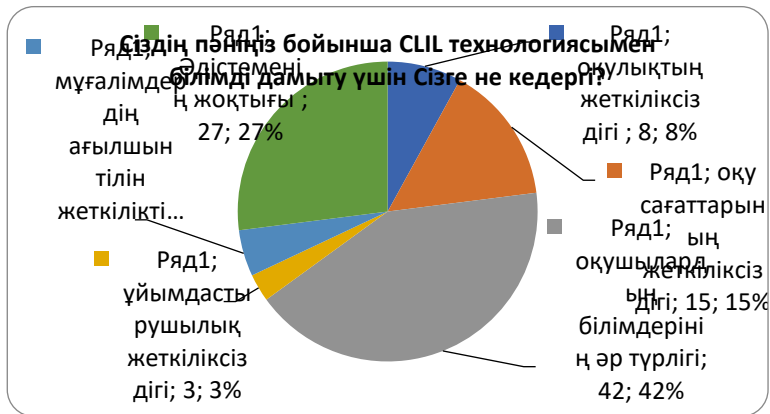
1. Сіздің педагогикалық тәжірибеңіз	
2. Сіз қазір жұмыс жасап жатқан оқу орнының түрін көрсетіңіз	
3. Сіздің пәніңздегі сыныптағы интеграцияның қай деңгейін тиімді деп санайсыз?	<ul style="list-style-type: none"> • пәнішілік интеграция • пәнаралық интеграция • жүйелік интеграция • Жауап беруге қиналамын
4. Сабақта интеграцияның қандай түрлерін жиі қолданасыз: (бес жауаптан көп емес таңдаңыз)?	<ul style="list-style-type: none"> • Кіріктірілген сабақ • Пәнаралық семинар • Кешенді зертханалық жұмыс • Кешенді оқу күні • Кешенді оқу аптасы • Пәнаралық элективті • Пәнаралық жоба қызметі • Пәнаралық сабақтан тыс жұмыс • Кіріктірілген курс • Кешенді экскурсия • Білімді қоғамдық шолу • басқалары (көрсетіңіз).
5. Сіз қолданатын интеграция формаларының тиімділігін бағалаңыз:	<ul style="list-style-type: none"> • Жоғары • орташа • әлсіз • Жауап беруге қиналамын
6. Интегративті процестердің дамуы не үшін қиынға соғады тақырып бойынша сабақтар:	<ul style="list-style-type: none"> • тақырып бойынша тиісті оқулықтардың болмауы • Пәнді оқып-үйренуге арналған оқу сағаттарының болмауы • Оқушылардың сабақтас пәндер бойынша білімі нашар • Ұйымдастырушылық қиындықтар • тиісті әдістемелік әдебиеттердің жоқтығы • Әр түрлі пән мұғалімдерінің ынтымақтастыққа дайын болмауы • басқалары (көрсетіңіз)
7. Сіз өз пәніңіз бойынша оқу жұмысында қолданасыз ба? шет тілімен интеграция?	<ul style="list-style-type: none"> • Иә • Жоқ

8. Сіздің ойыңызша, пәндерді біріктіру қажеттілігі бар ма? жаратылыстану циклы және қазіргі мектеп жағдайындағы шет тілі?	<ul style="list-style-type: none"> • Иә • Жоқ
9. Сіздің ойыңызша қалыптастыру қажеттілігі бар ма? студенттердің екі тілді ақпараттық-коммуникативтік құзыреттілігі (пәндік ақпараттарды сауатты пайдалануға қабілеттілігі мен дайындығы өз пәніңіз бойынша тек орыс тілінде ғана емес, сонымен бірге шет тілінде де сөйлесіңіз тіл)?	<ul style="list-style-type: none"> • Иә • Жоқ
10.Сіздің ойыңызша, тәрбие жұмысының қандай формалары көбірек екі тілді ақпарат пен коммуникация құруға тиімді студенттердің жаратылыстану материалы бойынша құзыреттілігі?	<ul style="list-style-type: none"> • лингвистикалық және өлкетану сабақтарымен кіріктірілген сабақтар элементтер; • Шет тіліндегі пән бойынша сабақтар • академиялық мақсаттарға арналған шет тілін таңдау курсы (арнайы мақсаттағы шетел тілі) • Жобалық қызмет • Сыныптан тыс жұмыстар.

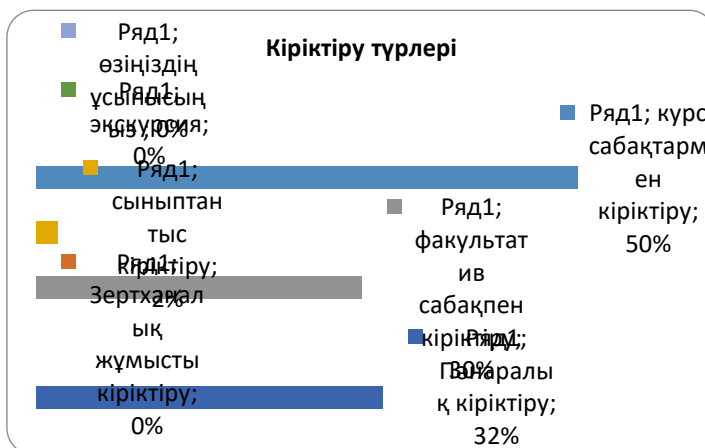
Бірнеше сауалнаманың диаграмма күйінде нәтижелерінің талдауына жүгінейік.

Көпшілік (57,5%) Сауалнамаға қатысқан мұғалімдердің көпшілігі пәнаралық интеграцияны көрсетті.

Сұрақ № 4. «Сіз сабақта интеграцияның қандай түрлерін жиі қолданасыз?»



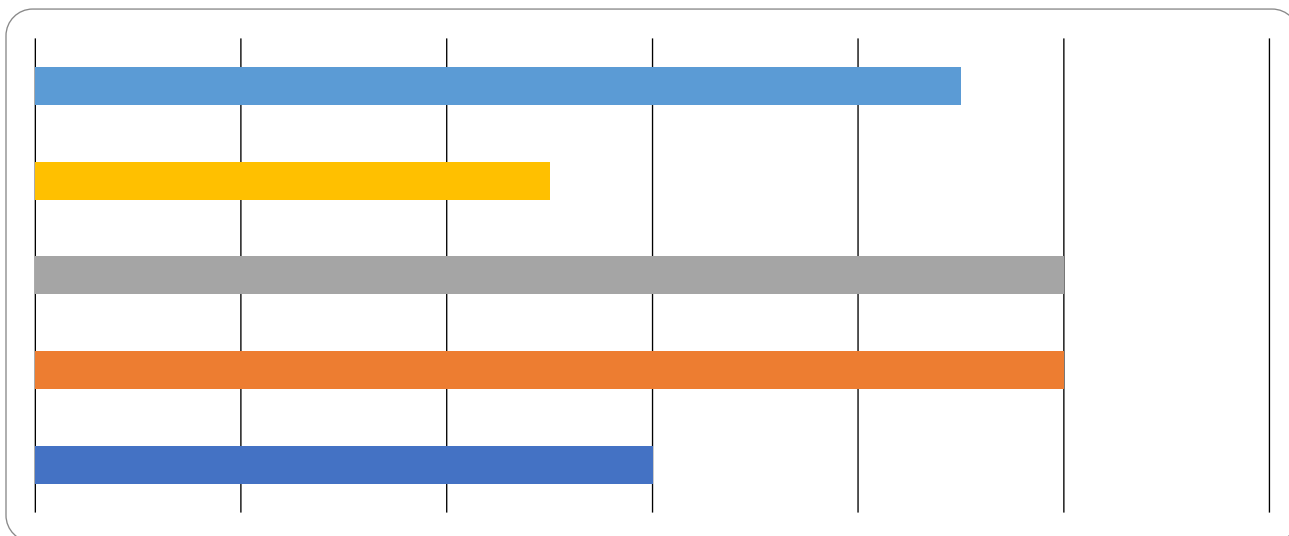
Педагогикалық интеграция процесіне кедергі болатын факторлар ретінде мұғалімдер, ең алдымен, оқушылардың ағылшын білу деңгейінің әр түрлілігін атап өтті (42%), CLIL технологиясына арналған әдістеменің жоқтығы (27%), оқу сағаттарының жетіспейтіндігін **респонденттердің** тиісті оқулықтарының жоқтығын (15%) атап өтті. (3.3-сурет.)



3.3 сурет.

Педагогикалық интеграцияны оқу үдерісінде қолдану мәселесі бойынша мұғалімдердің сауалнамалық сауалнамасының нәтижелері





Жоғарыдағы мәліметтерге сүйене отырып, біз педагогикалық интеграция проблемасын, атап айтқанда, жаратылыстану циклі пәндерінің көптеген оқытушыларының пікірінше 22,5% -ы ғана өздерінің пәндерінде оқу жұмысында пәннің шет тілімен өзара байланысын қолданатынын көрсетті. Соған қарамастан, сауалнамаға қатысқан мұғалімдердің 42,5% -ы осындай интеграцияның қажеттілігін мойындайды, ал мұғалімдердің 47,5% -ы оқушылардың екі тілді коммуникативті және ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыру қажет деп санайды (3.5-суретті қараңыз). Екі тілді ақпараттық-коммуникативті құзыреттілікті қалыптастырудың тиімді формалары ретінде мұғалімдер шет тілдік курсты академиялық мақсаттарға, жобалық іс-шараларға

(респонденттердің 25% -ы атап өтті) және кіріктірілген сабақтарға (респонденттердің 22,5%) пайдалануды атап өтті (3.5 суретті қараңыз.).

Сурет 3.5. Екі тілді ақпараттық-коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру мәселесіне мұғалімдердің көзқарасын бағалау мектеп оқушылары. Сұрақ нөмірі 9. Сіздің ойыңызша, студенттердің екі тілді ақпараттық-коммуникативті құзыреттілігін (пәндік ақпаратты сауатты пайдалану және өз пәніңіз бойынша тек орыс тілінде ғана емес, сонымен қатар шет тілінде сөйлесу қабілеті мен дайындығы) қалыптастыру қажеттілігі бар ма?

Сұрақ нөмірі 10. Сіздің ойыңызша, жаратылыстану материалдары негізінде қос тілді ақпараттық-коммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру үшін тәрбие жұмысының қандай формалары тиімді?

Сонымен, қазіргі заманғы адам үшін ақпаратпен жұмыс істеу және бірнеше тілде сөйлесу қабілеттілігінің өзектілігін білгеніне қарамастан,

жаратылыстану циклі пәндерінің мұғалімдері өз жұмыстарында оқушыларға сәйкес құзыреттіліктерді қалыптастыруға аз көңіл бөледі. Бұл сәйкессіздіктің негізгі себептері жаратылыстану циклі мен шет тілі пәндерінің өзара байланысын қолдана отырып, оқу-әдістемелік жұмысының жеткіліксіз дамуы, сондай-ақ оқытушылар құрамының өздерінің тілдік дайындығының әлсіздігі деп санаймыз. Бірақ сауалнама нәтижелері мұғалімдер осы проблемамен жұмыс істеуге қызығушылық танытады және жаратылыстану циклі пәндеріндегі оқу-әдістемелік жұмыс әдістемесін құрудың өзектілігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, жаратылыстану пәндері арасындағы байланысты қолдануға назар аударады. Ағылшын тілінің ғылыми тілін және оқушылардың ақпараттық-коммуникативті құзыреттілігін, оның ішінде тілді қалыптастыру басты мақсатымызға нақты қадамдармен қол жеткізуге талпысын байқауға болады.